

# Szczegółowe wymagania programowe

## Przeszłość i dziś

LICEUM i TECHNIKUM



Wydawnictwo  
**STENTOR**

Warszawa 2020

# 2

część 1

Korekta:  
**Ingeborga Jaworska-Róg**  
Skład i łamanie  
**Wioletta Szebesta**  
Projekt okładki  
**Agata Pieńkowska**

© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR  
Warszawa 2020

**Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR**

02-793 Warszawa

ul. Villardczyków 10/73

tel. 797 657 960

e-mail: [stentor@stentor.com.pl](mailto:stentor@stentor.com.pl)

[www.stentor.pl](http://www.stentor.pl)

<https://klubnauczyciela.stentor.pl/>

# Program „Przeszłość i dziś”

## Szczegółowe wymagania programowe

Wymagania do poszczególnych poszczególnych działów programowych są uporządkowane analogicznie do układu materiału w podręczniku Aleksandra Nawareckiego i Doroty Siwickiej *Przeszłość i dziś. Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 2, część 1*. Zakres podstawowy i rozszerzony. Zapis wymagań odpowiada (z drobnymi wyjątkami) koncepcji podręcznika. Kształcenie literackie i kulturowe jest w większości powiązane z kształceniem językowym i tworzeniem wypowiedzi. Kilka zagadnień językoznawczych (i związane z nimi wymagania) zgrupowano w osobnym dziale pod nagłówkiem *Kształcenie językowe*. Zamieszczony tam materiał odpowiada tematom poświęconym w planach i rozkładach wyłącznie treściom kształcenia językowego.

### Klasa 2, część 1

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
<b>I. ROMANTYZM</b> <b>Uczeń:</b>		
1. Przełom romantyczny, czyli kryzys cywilizacji rozumu.	<ul style="list-style-type: none"> <li>– rozumie podstawy periodyzacji literatury; sytuuje utwory literackie i teksty kultury w epoce romantyzmu</li> <li>– wyjaśnia terminy: romantyzm, preromantyzm, historyzm, gotycyzm, osjanizm, walterskotyzm; poprawnie używa ich w swoich wypowiedziach, podaje przykłady</li> <li>– charakteryzuje krajobraz romantyczny</li> <li>– wymienia najważniejszych twórców, którzy zapoczątkowali przełom romantyczny</li> <li>– ogólnie charakteryzuje literaturę burzy i naporu</li> <li>– omawia kryzys racjonalizmu i odkrywanie sfer nadprzyrodzonych jako podstawę epoki romantyzmu</li> <li>– *szerzej wyjaśnia, czym był romantyczny mistycyzm</li> <li>– znajduje potrzebne informacje w różnych źródłach wiedzy, porządkuje je</li> <li>– korzysta z zasobów multimedialnych, krytycznie ocenia zawartość źródeł internetowych</li> <li>– korzysta z literatury naukowej (fragment eseju)</li> <li>– tworzy spójne wypowiedzi na temat przełomu romantycznego</li> <li>– porządkuje informacje w problemowe całości</li> <li>– redaguje definicję, hasło encyklopedyczne, notatkę syntetyzującą</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia filozoficzne podłoże romantyzmu</li> <li>– wskazuje źródła romantycznego zainteresowania średniowieczem i mitami Północy</li> <li>– omawia romantyczne fascynacje mitami jako źródłem archetypów i toposów</li> <li>– *wyjaśnia romantyczną symbolikę mitu prometejskiego</li> <li>– *wyjaśnia, na czym polegała rewolucja estetyczna romantyzmu</li> <li>– odczytuje dzieła malarstwa romantycznego</li> <li>– *porównuje teksty kultury romantyczne i klasycystyczne</li> <li>– gromadzi i przetwarza informacje na temat epoki romantyzmu, sporządza bazę danych</li> </ul>
<b>2. J.W. Goethe, Faust.</b>  Pochwała twórczej aktywności.	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów <i>Fausta</i>; rozpoznaje tematykę i problematykę utworu</li> <li>– charakteryzuje <i>Fausta</i> jako dramat; określa konwencję utworu</li> <li>– rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego utworu (bohaterowie, akcja, wątki, motywy); interpretuje je</li> <li>– charakteryzuje bohaterów utworu</li> <li>– podaje podstawowe informacje o Goethem</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, czym jest mit człowieka faustycznego</li> <li>– *wskazuje obecność nawiązań do Fausta, w tym – mitu faustycznego w różnych tekstach kultury współczesnej</li> <li>– *dostrzega aluzje literackie i objaśnia ich znaczenie</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego Mefistofeles został nazwany „duchem, który przeczy”</li> <li>– porównuje sposób ukazania szatana (i motywu kuszenia) w różnych źródłach ⇒</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- streszcza historię Fausta</li> <li>- interpretuje fragmenty <i>Fausta</i>, wykorzystując potrzebne konteksty</li> <li>- dostrzega w utworze obecność toposów (np. wędrówki) i *archetypów; odczytuje ich symboliczne znaczenia</li> <li>- wykorzystuje potrzebne konteksty do interpretacji utworu (np. biograficzny, literacki, filozoficzny, kulturowy)</li> <li>- wyjaśnia przesłanie utworu: pochwałę twórczej aktywności i pracy na rzecz społeczeństwa, krzewienie postępu</li> <li>- rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne</li> <li>- buduje spójne wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Fausta</i></li> <li>- formułuje tezy i argumenty w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych</li> <li>- tworząc własne teksty, stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznaje w utworze nawiązania do tradycji biblijnej;</li> <li>- *interpretuje sposób przekształcenia motywów biblijnych</li> <li>- *przedstawia i interpretuje filozoficzną problematykę utworu</li> <li>- *wyjaśnia funkcje dwu prologów utworu</li> <li>- porównuje budowę <i>Fausta</i> z budową tragedii antycznej</li> </ul>
<p>3. Twórczość Angielskich Poetów Jezior.</p> <p><b>*W. Wordsworth, <i>Preludium</i> (fragm.)</b></p> <p><b>*Samuel Coleridge <i>Pieśń o starym żeglarzu</i> (fragm.).</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *wykazuje się znajomością i rozumieniem twórczości Angielskich Poetów Jezior (wybranych fragmentów)</li> <li>- *wskazuje przedstawicieli Angielskich Poetów Jezior i określa wpływ ich twórczości na rozwój romantyzmu</li> <li>- *interpretuje poznane fragmenty wierszy: <ul style="list-style-type: none"> <li>*odczytuje symboliczne funkcje występujących w nich motywów</li> <li>*rozpoznaje w tekstach środki artystyczne i określa ich funkcje</li> <li>*dostrzega nawiązania biblijne i określa ich funkcje</li> </ul> </li> <li>- *określa i porównuje sposób przedstawienia natury we fragmencie wiersza Wordswortha i na obrazie Constable'a</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *samodzielnie znajduje w różnych źródłach informacje o Angielskich Poetach Jezior i fragmenty ich utworów</li> <li>- *prezentuje znalezione materiały, wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji</li> <li>- *przedstawia (na przykładach) romantyczne związki poezji z muzyką i malarstwem</li> <li>- *w czytanych utworach odnajduje romantyczne pojmowanie natury</li> </ul>
<p><b>4. A. Mickiewicz, <i>Oda do młodości</i>.</b></p> <p>Bunt młodych. Młodość jako wartość. Spór klasyków z romantykami. Apoteoza młodości.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Ody do młodości</i>; rozpoznaje tematykę i problematykę utworu</li> <li>- odczytuje utwór w kontekście sporu romantyków z klasykami, wskazuje hasła i idee filomackie</li> <li>- interpretuje <i>Ode...</i>, wykorzystując potrzebne konteksty (biograficzny, historyczny, filozoficzny, egzystencjalny)</li> <li>- dostrzega w utworze treści symboliczne, interpretuje je</li> <li>- analizuje budowę utworu, wskazuje antynomie</li> <li>- wskazuje w utworze środki artystyczne i określa ich funkcje</li> <li>- odczytuje głośno utwór z właściwą dykcją i intonacją</li> <li>- *rozpoznaje prozodyczne elementy stylu utworu (intonację, dynamikę, rytmizację); określa ich funkcje</li> <li>- określa cechy romantyczne i klasyczne utworu</li> <li>- wskazuje w utworze gatunkowe cechy ody</li> <li>- *interpretuje sposób ich zmodyfikowania</li> <li>- *dostrzega w utworze przenikanie się konwencji romantycznej i klasycystycznej</li> <li>- rozpoznaje patos i określa jego funkcję</li> <li>- odczytuje ideowy przekaz dzieła (np. apoteozę buntu i rewolucji)</li> <li>- rozpoznaje w utworze wartości uniwersalne, dostrzega ich związek z problematyką dzieła</li> <li>- formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych</li> <li>- pisze rozprawkę tematycznie związaną z <i>Odą do młodości</i></li> <li>- wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazuje filozoficzne konteksty <i>Ody...</i></li> <li>- interpretuje obecne w wierszu motywy (np. lotu), wskazując ich tradycje kulturowe</li> <li>- dostrzega w utworze metafory (np. ognia, lodu) i odczytuje ich znaczenia, *w celu pogłębionego odczytania dzieła</li> <li>- rozpoznaje obecność motywów antycznych i biblijnych; interpretuje ich znaczenia symboliczne</li> <li>- porównuje ody Mickiewicza i Schillera</li> <li>- szerzej przedstawia kontekst polemiki romantyków z klasykami</li> <li>- wskazuje cytaty z <i>Ody...</i>, które są obecne w naszym dziedzictwie kulturowym; interpretuje je</li> <li>- *pisze esej (np. na temat różnych przedstawień młodości w tekstach kultury)</li> </ul>

<p><b>5. J. Słowacki, <i>Kordian</i>.</b></p> <p>Bohater w poszukiwaniu wartości.</p> <p>Jaskółczy niepokój młodzieńczego serca.</p> <p>Bohater na szczycie i w podziemiach.</p> <p>Etyczny wymiar czynu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści <i>Kordiana</i></li> <li>- streszcza utwór, analizuje jego budowę</li> <li>- rozpoznaje tematykę i problematykę utworu</li> <li>- *interpretuje funkcje kompozycji utworu</li> <li>- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego (akcja, bohaterowie, wątki, motywy...)</li> <li>- wykorzystuje kontekst historyczny, biograficzny, egzystencjalny, biblijny do odczytania utworu</li> <li>- charakteryzuje <i>Kordiana</i> jako dramat romantyczny; rozpoznaje konwencje poszczególnych scen *i określa ich funkcje</li> <li>- rozpoznaje w utworze patos, tragizm, ironię i groteskę, określa ich funkcje</li> <li>- dokonuje analizy i interpretacji wybranych fragmentów dramatu (m.in. rozterki Kordiana w akcie I, monolog Kordiana na szczycie Mont Blanc, polemikę Kordiana z Prezesem, wahania Kordiana przed zabójstwem cara)</li> <li>- dostrzega treści symboliczne poszczególnych scen (w tym – symbolikę miejsc, w których się rozgrywają), odczytuje je</li> <li>- charakteryzuje Kordiana jako bohatera romantycznego, wskazuje źródła jego tragizmu</li> <li>- przedstawia emocje i przeżycia wewnętrzne Kordiana w poszczególnych scenach; wskazuje środki stylistyczne i językowe, którymi są oddane</li> <li>- wyjaśnia przyczyny klęski Kordiana</li> <li>- rozpoznaje obecne w <i>Kordianie</i> motywy literackie i toposy (np. wędrówka, motywy demonologiczne) i określa ich funkcje w utworze</li> <li>- rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe; określa ich związek z problematyką dzieła</li> <li>- zabiera głos w dyskusji nt. postawy i decyzji Kordiana</li> <li>- *wyjaśnia, dlaczego <i>Kordiana</i> możemy uważać za dramat historyczny, psychologiczny i historiozoficzny</li> <li>- *określa, jaki obraz narodu polskiego wyłania się z <i>Kordiana</i></li> <li>- *wskazuje obecne w dramacie siły, które mają wpływ na rozwój historii</li> <li>- formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych</li> <li>- pisze rozprawkę (wypowiedź argumentacyjną) dotyczącą <i>Kordiana</i>, wykorzystując wiadomości z podręcznika o tej formie wypowiedzi</li> <li>- wykorzystuje wiedzę z zakresu frazeologii i składni w analizie fragmentów dramatu oraz w tworzeniu własnych wypowiedzi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego (akcja, bohaterowie, wątki, motywy...)</li> <li>- *dostrzega w <i>Kordianie</i> przenikanie się konwencji</li> <li>- *objaśnia, na czym polega synkretizm utworu, dostrzegając jego odmiany (gatunkowy i rodzajowy)</li> <li>- wykorzystuje kontekst literacki, historycznoliteracki, kulturowy, polityczny i filozoficzny do interpretacji utworu</li> <li>- wyjaśnia termin „choroba wieku”; odnosi go do postaci Kordiana</li> <li>- *charakteryzuje Kordiana, wykorzystując konteksty literackie (np. postać Hamleta)</li> <li>- wskazuje poetyckie wykładniki artystycznego stylu J. Słowackiego</li> <li>- rozpoznaje w utworze nawiązania biblijne i *interpretuje je, określając ich funkcje w przekazie dzieła</li> <li>- *porównuje teksty kultury (malarstwo i fragmenty <i>Kordiana</i>), wykorzystując różne konteksty</li> <li>- *w sposób pogłębiony wyjaśnia, na czym polegał tragizm Kordiana i ukazany w utworze „dramat czynu”</li> <li>- *analizuje sposoby i funkcje ukazanych w dramacie elementów historii</li> <li>- *na podstawie dramatu określa, jaka była romantyczna koncepcja historii</li> <li>- analizuje aksjologiczną płaszczyznę utworu, dostrzega w nim dialog wartości</li> <li>- pisze recenzję obejrzanego spektaklu teatralnego (<i>Kordiana</i>)</li> <li>- *przedstawia sceniczne realizacje dramatu Słowackiego (lub ich fragmenty) i porównuje je z literackim pierwowzorem</li> <li>- *analizuje <i>Kordiana</i> jako dzieło teatralne</li> <li>- *rozpoznaje i analizuje indywidualny styl Słowackiego, wskazując charakterystyczne dla poety środki stylistyczne i językowe</li> <li>- samodzielnie poszukuje tekstów naukowych, które pozwolą mu pogłębić odczytanie dzieła</li> </ul>
<p><b>6. G. Byron, <i>Giaur</i> (fragmenty).</b></p> <p>Bohater bajroniczny i świat jego wnętrza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem fragmentów utworu, rozpoznaje jego tematykę i problematykę</li> <li>- dostrzega związek <i>Giaura</i> z ideami romantyzmu (m.in. z kultem wolności), a także ze zjawiskami historycznymi i egzystencjalnymi</li> <li>- rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego utworu; w postaci <i>Giaura</i> wskazuje cechy bohatera romantycznego</li> <li>- charakteryzuje <i>Giaura</i> jako nowy typ bohatera literackiego</li> <li>- *wyjaśnia termin: bohater bajroniczny</li> <li>- w czytanych fragmentach wskazuje i interpretuje środki kompozycyjne, stylistyczne i językowe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *w pogłębiony sposób charakteryzuje postać bohatera</li> <li>- interpretuje utwór (fragmenty), wykorzystując potrzebne konteksty (np. biograficzny)</li> <li>- wskazuje w tekście środki stylistyczne i językowe służące dynamizacji obrazu poetyckiego</li> <li>- *odwołując się do tekstu <i>Giaura</i>, przedstawia powieść poetycką jako romantyczny gatunek synkretyczny</li> <li>- wskazuje cechy eseju (w tekście J.M. Rymkiewicza), *analizuje jego strukturę i sposób prowadzenia wywodu</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznaje <i>Giaurą</i> jako powieść poetycką, wskazuje cechy gatunkowe utworu</li> <li>- czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, przetwarza i hierarchizuje zawarte w nim informacje</li> <li>- rozpoznaje strukturę tekstu naukowego (główną myśl, sposób prowadzenia wywodu, argumentację)</li> <li>- pisze rozprawkę (np. związaną ze sposobem ukazania w literaturze młodości, buntu, jednostki...)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *pisze esej na temat postawy buntu w literaturze i sztuce różnych epok</li> </ul>
<p><b>7. A. Mickiewicz, Romantyczność;</b> ballady poznane w szkole podstawowej, np. <i>Lilie, Świtez, Świtezianka</i>.</p> <p>Ballada – pierwsza forma romantyczna.</p> <p>Poetycki manifest romantyzmu.</p> <p>Romantyczny świat duchów i wyzwolonej wyobraźni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści ballad Mickiewicza (w tym – poznanych w szkole podstawowej)</li> <li>- rozpoznaje tematykę i problematykę ballad oraz ich związek z programem romantyzmu oraz zjawiskami egzystencjalnymi i estetycznymi</li> <li>- w balladzie <i>Romantyczność</i> dostrzega cechy manifestu, wskazuje idee i postawy romantyczne</li> <li>- wyjaśnia terminy i pojęcia: ludowość, irracjonalizm, spirytualizm, indywidualizm, bunt przeciw konwencjom; wykorzystuje je w interpretacji ballad</li> <li>- *wyjaśnia, dlaczego <i>Romantyczność</i> ma charakter programowy, odczytując zawarte w niej poglądy filozoficzne</li> <li>- rozpoznaje w balladach sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce wydarzeń, fabuła, bohaterowie, wątki itp.) oraz narracji</li> <li>- *określa, na czym polega nowatorstwo kreacji bohaterki</li> <li>- porównuje ballady Mickiewicza, określa cechy wspólne i różnice</li> <li>- interpretuje ballady, wskazując w nich elementy typowe dla romantycznego widzenia świata</li> <li>- *w komentarzu do ballady wykorzystuje wiadomości historyczne i biograficzne</li> <li>- w tekście ballad wskazuje środki stylistyczne i językowe (leksykalne, słowotwórcze, fleksyjne, składniowe), określa ich funkcje</li> <li>- wskazuje w tekście archaizmy, regionalizmy i elementy stylu potocznego</li> <li>- wskazuje cechy ballady romantycznej (synkretyzm rodzajowy, ludowość, śpiewność, nastrojowość, tajemniczość, „cudowność”)</li> <li>- *odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w <i>Romantyczności</i> i innych balladach</li> <li>- charakteryzuje romantyczne widzenie natury oraz romantyczny świat duchów i ich funkcje w balladach, odnosi do malarstwa romantycznego</li> <li>- *interpretuje obrazy zawierające motywy tajemnicze i irracjonalne</li> <li>- *wyjaśnia, jaką rolę odegrały Mickiewiczowskie <i>Ballady i romanse</i> w kształtowaniu się polskiego romantyzmu</li> <li>- wyszukuje i przetwarza informacje z tekstu naukowego</li> <li>- tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat ballad (ustne i pisemne); formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do tekstów</li> <li>- pisze: definicje, notatkę syntetyzującą</li> <li>- pisze rozprawkę na temat utworów obrazujących prawdę, że „nie masz zbrodni bez kary”</li> <li>- przedstawia wpisane w ballady wartości uniwersalne, określa ich związek z problematyką dzieł</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- interpretuje i wartościuje sposoby kreowania świata przedstawionego oraz narracji w balladach Mickiewicza</li> <li>- wykorzystuje w interpretacji ballad potrzebne konteksty: historyczny (polemika romantyków z klasykami), literacki (np. motto z Szekspira), biograficzny (filomaci i filareci), kulturowy, filozoficzny</li> <li>- charakteryzuje balladę jako romantyczny gatunek synkretyczny</li> <li>- *dostrzega w balladach przemiany konwencji gatunku</li> <li>- charakteryzuje i komentuje język i styl ballad Mickiewicza</li> <li>- wyjaśnia, dlaczego romantycy włączali do swoich utworów elementy stylu potocznego, regionalizmy i prowincjonalizmy</li> <li>- charakteryzuje główne prądy filozoficzne epoki i rozpoznaje ich echa w utworze</li> <li>- *wykorzystuje konteksty filozoficzne, objaśniając romantyczny sposób widzenia świata wpisany w balladę</li> <li>- odczytuje dzieła malarstwa romantycznego jako kontekst ballady; *wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieł sztuki</li> <li>- porównuje ballady Mickiewicza, określa cechy wspólne i różne</li> <li>- *porównuje ballady Mickiewicza i malarstwo romantyczne, uwzględniając różnorodne konteksty</li> <li>- w swych wypowiedziach poprawnie używa terminów: mistycyzm, spirytualizm, metafizyka, irracjonalizm</li> <li>- analizuje konstrukcję narratora w balladach romantycznych</li> <li>- *rozumie pojęcie aluzji literackiej, wskazuje aluzje w czytanych balladach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów</li> <li>- na podstawie ballad wyjaśnia, jaki obraz ludu stworzyli romantycy</li> <li>- *na podstawie ballad Mickiewicza wskazuje powiązania wartości etycznych (przekaz) i estetycznych (poetyka utworu)</li> <li>- podaje przykłady romantycznego zainteresowania baśniami, legendami i podaniami ludowymi oraz mitami</li> <li>- *wskazuje związek romantycznych ballad z mitologią Północy, a także z wyobraźnią mityczną i baśniową</li> <li>- *pisze interpretację porównawczą wybranych ballad</li> <li>- realizuje projekt edukacyjny: gromadzi materiały na temat ballad Mickiewicza (i innych), interpretuje dzieła, wykorzystując różne konteksty, przygotowuje prezentację (w tym – inscenizację ballady)</li> </ul>

<p><b>8. *J.W. Goethe, Król olch.</b></p> <p><b>*E.A. Poe, Portret owalny.</b></p> <p>Niesamowitość i groza.</p> <p>Nocne sny i koszmary.</p> <p>Literatura gotycka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworów,</li> <li>- *przedstawia ich tematykę i problematykę oraz związek z romantycznym widzeniem świata</li> <li>- *interpretuje utwory, wykorzystując różnorodne konteksty (literacki, filozoficzny, kulturowy itp.)</li> <li>- *rozpoznaje utwór Goethego jako balladę romantyczną, rozpoznaje jej konwencję</li> <li>- *rozpoznaje w utworach sposoby kreowania świata przedstawionego i określa jego funkcję oraz narracji</li> <li>- *przedstawia romantyczny świat nadprzyrodzony, jego źródła i funkcję w balladzie Goethego</li> <li>- *wyjaśnia terminy: oniryczność, wyobraźnia oniryczna, gotycyzm, literatura gotycka; wykorzystuje je w interpretacji utworów</li> <li>- *rozpoznaje w tekście środki stylistyczne i określa ich funkcje</li> <li>- *rozpoznaje konwencję literacką opowiadania Poego</li> <li>- *wskazuje kompozycyjne i literackie źródła efektu niesamowitości i grozy</li> <li>- *formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych</li> <li>- *porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty</li> <li>- *odczytuje pozaliterackie teksty kultury (portret romantyczny, film grozy – horror), stosując kod właściwy danej dziedzinie sztuki</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *analizuje język i styl utworów</li> <li>- *wskazuje stylistyczne i wersyfikacyjne wykładniki emocjonalności wiersza Goethego</li> <li>- *porównuje teksty kultury (poezję, malarstwo, muzykę) w różnych kontekstach</li> <li>- *pisze recenzję wybranego horroru, uwzględniając właściwości gatunku</li> <li>- *rozpoznaje w utworach motyw, na których opiera się ich kompozycja; określa ich funkcję</li> <li>- *wskazuje specyficzne cechy portretu romantycznego</li> <li>- *w interpretacji utworów przedstawia propozycję ich odczytania, formułuje argumenty na podstawie tekstu i kontekstów</li> <li>- *wykorzystuje tekst naukowy (M. Janion) w interpretacji utworu literackiego i dzieła sztuki</li> <li>- *sięga do literatury naukowej, aby pogłębić wiedzę o omawianych twórcach i ich dziełach; samodzielnie poszukuje informacji w różnych źródłach</li> </ul>
<p>9. Jak przygotować bibliografię i przypisy?</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia, czym są przypisy i bibliografia</li> <li>- wymienia elementy przypisu i ich kolejność</li> <li>- poszukuje literatury na wskazany temat (np. dotyczący wczesnego romantyzmu); sporządza bibliografię</li> <li>- sporządza przypis bibliograficzny (książki jednego i kilku autorów, artykułu w pracy zbiorowej, artykułu w czasopiśmie, źródła internetowego)</li> <li>- zna skróty i sformułowania stosowane w przypisach</li> <li>- poszukuje literatury na wskazany temat (np. dotyczący wczesnego romantyzmu, stylu naukowego itp.); sporządza bibliografię</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rozróżnia przypisy bibliograficzne i wyjaśniające</li> <li>- porównuje różne warianty sporządzania przypisów</li> </ul>
<p><b>10. A. Mickiewicz, Rozmowa, Dobranoc.</b></p> <p>Jak mówić o miłości?</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- analizuje utwory należące do romantycznej liryki miłosnej: <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje dominantę kompozycyjną każdego z wierszy</li> <li>• określa rodzaj liryki, sytuację liryczną, kreację podmiotu lirycznego, nadawcy itp.</li> <li>• formułuje hipotezę interpretacyjną i znajduje w tekście miejsca na jej poparcie</li> <li>• rozpoznaje gatunek literacki i jego związek z charakterem utworu</li> <li>• rozpoznaje środki stylistyczne i określa ich funkcje</li> </ul> </li> <li>- lokalizuje utwory wśród tendencji i zjawisk literatury romantycznej</li> <li>- definiuje terminy: sonet, erotyk</li> <li>- *wskazuje w utworach elementy sentymentalne i romantyczne</li> <li>- formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych za pomocą odpowiednich konstrukcji</li> <li>- swoje wnioski ujmuje w formę rozprawki</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykorzystuje do interpretacji kontekst macierzysty wiersza (w tym – kontekst biograficzny)</li> <li>- na podstawie tekstów określa cechy romantycznego języka miłości</li> <li>- *dokonuje spójnej analizy i interpretacji utworów</li> <li>- charakteryzuje „ja” liryczne omawianych wierszy</li> <li>- przedstawia i porównuje różne sposoby wyrażania miłości w literaturze; odwołuje się do znanych utworów z różnych epok</li> <li>- swoje wnioski ujmuje w formie wypowiedzi argumentacyjnej lub *eseju</li> <li>- *porównuje sonety Mickiewicza z sonetami Petrarki, Morsztyna i innych poetów (pod względem budowy i kompozycji)</li> </ul>



<p><b>11. W. Goethe, Cierpienia młodego Wertera.</b></p> <p>Miłość ponad wszystko. Ogień i ły Wertera.</p> <p>Między sentymentalizmem a romantyzmem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu Goethego, rozpoznaje jego tematykę i problematykę</li> <li>- sytuuje utwór wśród tendencji i zjawisk literatury europejskiej XVIII wieku</li> <li>- charakteryzuje postać Wertera, odwołując się do treści utworu (przycytując cytaty)</li> <li>- opisuje jego uczucia i przeżycia wewnętrzne</li> <li>- analizuje źródła cierpienia bohatera</li> <li>- określa przyczyny jego osamotnienia</li> <li>- wskazuje cechy sentymentalne i romantyczne bohatera i powieści</li> <li>- określa źródła tragizmu bohatera</li> <li>- analizuje obrazy przyrody, odnosząc je do stanów psychicznych bohatera</li> <li>- analizuje relacje Wertera z naturą i innymi ludźmi</li> <li>- na podstawie powieści wyjaśnia (*definiuje) terminy: powieść epistolarna, werteryzm, kochanek sentymentalny, kochanek romantyczny, romantyczny indywidualizm</li> <li>- *charakteryzuje powieść epistolarną jako gatunek literacki; wskazuje jej miejsce w literaturze europejskiej</li> <li>- charakteryzuje wzorzec miłości przedstawionej w utworze</li> <li>- wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (w tym: biograficzny, literacki, kulturowy, *filozoficzny)</li> <li>- wykorzystuje kontekst romantycznej epistolografii miłosnej (np. listy Z. Krasieńskiego do D. Potockiej)</li> <li>- interpretuje fragmenty <i>Cierpienia młodego Wertera</i>, *odnajdując w nim cechy typowe dla epistolografii romantycznej</li> <li>- śledzi funkcjonowanie w utworze motywu serca i określa jego funkcje</li> <li>- wskazuje nieszczęśliwą miłość jako ważny składnik biografii romantycznej</li> <li>- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach: wypowiedź argumentacyjna, rozprawka, notatka syntetyzująca</li> <li>- stosuje zasady poprawności językowej w tworzeniu własnych tekstów</li> <li>- czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, wykorzystuje zawarte w nim informacje do pogłębienia odczytania dzieła</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- charakteryzuje bohatera werterowskiego (jako nowy typ bohatera literackiego)</li> <li>- odwołując się do utworu, wyjaśnia pojęcie bólu istnienia (*Weltschmerz)</li> <li>- wymienia lektury Wertera i przedstawia związany z nimi przekaz</li> <li>- wskazuje związki formy powieści i sposobu prowadzenia narracji z przesłaniem utworu</li> <li>- interpretuje treści symboliczne utworu</li> <li>- *syntetycznie charakteryzuje wpisany w utwór obraz świata, społeczeństwa, natury</li> <li>- *wskazuje związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych</li> <li>- *interpretuje powieść w kontekście filozoficznym (odwołuje się do romantycznych koncepcji bytu i natury)</li> <li>- w sposób syntetyczny przedstawia romantyczną koncepcję miłości</li> <li>- opracowuje portrety psychologiczne bohaterów</li> <li>- porównuje systemy wartości Wertera i Alberta</li> <li>- *analizuje przyczyny popularności powieści</li> <li>- *porównuje język listów romantycznych z językiem współczesnych e-maili (lub SMS-ów)</li> <li>- wskazuje językowe i stylistyczne wykładniki emocjonalności</li> <li>- wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji i składni w analizie tekstu utworu</li> <li>- rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu (i jego funkcję w budowaniu znaczeń)</li> <li>- *rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny dzieła (<i>Cierpienie młodego Wertera</i>)</li> <li>- *sięga do literatury naukowej (w tym – samodzielnie znalezionych pozycji), by pogłębić zrozumienie utworu</li> <li>- *wykorzystuje tekst naukowy w interpretacji utworu literackiego i dzieła sztuki</li> </ul>
<p><b>12. A. Mickiewicz, IV część Dziadów.</b></p> <p>Miłość romantyczna i książki zbójce.</p> <p><b>A. Mickiewicz, II część Dziadów</b> (przypomnienie ze szkoły podstawowej).</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści IV części <i>Dziadów</i></li> <li>- rozpoznaje tematykę i problematykę utworu</li> <li>- wskazuje związek utworu ze zjawiskami typowymi dla literatury romantyzmu (dostrzega m.in. mistycyzm, spirytualizm, irracjonalizm, indywidualizm)</li> <li>- rozpoznaje sposoby kreowania w utworze świata przedstawionego, interpretuje je i wartościuje</li> <li>- przedstawia czas, miejsce i scenię wydarzeń; określa ich funkcje</li> <li>- wskazuje związki IV i II części <i>Dziadów</i></li> <li>- rozpoznaje konwencje literackie II i IV części <i>Dziadów</i>, określa ich cechy</li> <li>- charakteryzuje Gustawa jako kochanka romantycznego</li> <li>- określa cechy miłości romantycznej</li> <li>- analizuje dyskusję Pustelnika i Księdza jako dialog światopoglądów i wartości</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- interpretuje kreację Gustawa, wskazując w niej cechy romantyczne i sentymentalne</li> <li>- porównuje Gustawa z bohaterami II części <i>Dziadów</i></li> <li>- porównuje Gustawa z Werterem (wykorzystuje terminy: werteryzm, bohater werterowski)</li> <li>- wymienia i komentuje lektury Gustawa; *interpretuje motyw <i>książek zbójcekich</i></li> <li>- analizuje język i styl monologów Gustawa</li> <li>- *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl utworu</li> <li>- interpretuje IV cz. <i>Dziadów</i> jako utwór o dążeniu do poznania natury rzeczy (*dostrzega płaszczyznę epistemologiczną dzieła)</li> <li>- rozpoznaje w utworze obecność motywów biblijnych, określa ich funkcje</li> <li>- interpretuje funkcjonowanie w utworze romantycznego motywu szaleństwa</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>- w analizowanych fragmentach wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje, m.in. wskazuje stylistyczne i językowe wykładniki uczuć Gustawa</li> <li>- rozpoznaje tragizm, patos, ironię, autoironię; wskazuje ich wartościujący charakter</li> <li>- dostrzega i interpretuje elementy symboliczne</li> <li>- wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (w tym: biograficzny, literacki, kulturowy, *filozoficzny)</li> <li>- określa wpisana w utwór wizję świata</li> <li>- *porównuje sposoby ukazania miłości tragicznej w utworach z różnych epok</li> <li>- *przedstawia romantyczną koncepcję magnetyzmu serc</li> <li>- rozpoznaje utwór jako dramat romantyczny, wskazuje charakterystyczne cechy</li> <li>- *porównuje dramat romantyczny (II i IV część <i>Dziadów</i>) z operą</li> <li>- *wskazuje analogie kompozycyjne II i IV części <i>Dziadów</i></li> <li>- czyta ze zrozumieniem teksty naukowe, wykorzystuje zawarte w nich informacje do pogłębienia odczytania utworu</li> <li>- pisze wypowiedź argumentacyjną (rozprawkę) zawierającą wnioski z interpretacji utworu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *rozpoznaje w utworze aluzje literackie i określa ich znaczenie</li> <li>- wykorzystuje (*znalezione samodzielnie) informacje z różnych źródeł do pogłębionego odczytania IV cz. <i>Dziadów</i></li> <li>- *wyjaśnia miejsce miłości w romantycznej filozofii życia</li> <li>- *wskazuje w utworze związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych</li> <li>- *na podstawie utworu analizuje romantyczne związki poezji i muzyki</li> <li>- *zna pojęcie syntezy sztuk, rozpoznaje jej cechy</li> </ul>
<p><b>13. A. Mickiewicz, Sonety krymskie</b> (wybór).</p> <p>Wędrowiec, tułacz, pielgrzym... Bohater <i>Sonetów krymskich</i> Adama Mickiewicza.</p> <p>Romantyczne widzenie natury. Topos podróży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Sonetów krymskich</i>, rozpoznaje ich tematykę i problematykę</li> <li>- określa sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce wydarzeń, ja liryczne, bohaterowie, sytuacja liryczna, wydarzenia)</li> <li>- wymienia najważniejsze krajobrazy fascynujące romantyków (m.in. step, Orient, góry, morze); określa ich symbolikę</li> <li>- na podstawie czytanych utworów opisuje krajobrazy romantyczne</li> <li>- określa romantyczną symbolikę toposu podróży oraz motywów burzy, wiatru, zachodu słońca, gwiazd itp.; nazywa związane z nimi wartości, określa ich funkcje w czytanych utworach</li> <li>- nazywa związane wartości związane z krajobrazami i motywami romantycznymi</li> <li>- charakteryzuje ja liryczne (bohatera) <i>Sonetów krymskich</i>, wskazuje w nim cechy bohatera romantycznego</li> <li>- dokonuje analizy i interpretacji wybranych sonetów, *uwzględniając ich cechy gatunkowe oraz specyficzne dla cyklu Mickiewiczowskiego</li> <li>- *porównuje sonety Mickiewicza i utwory powstałe w innych epokach; dostrzega przemiany konwencji gatunku</li> <li>- wskazuje charakterystyczne środki artystyczne występujące w <i>Sonetach</i>... i określa ich funkcje</li> <li>- wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa i składni w analizie i interpretacji wybranych sonetów</li> <li>- wskazuje w sonetach orientalizmy językowe i kulturowe i określa ich funkcje</li> <li>- wyjaśnia, czym był romantyczny orientalizm, podając przykłady</li> <li>- wykorzystuje w interpretacji <i>Sonetów</i>... potrzebne konteksty (biograficzny, literacki, kulturowy, egzystencjalny)</li> <li>- na podstawie utworów literackich i dzieł malarskich przytacza różne ujęcia motywu podróży i związane z nim obrazy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *omawia filozoficzne podstawy romantycznego widzenia natury</li> <li>- *przedstawia treści filozoficzne związane z krajobrazami romantycznymi w czytanych utworach</li> <li>- *w pogłębiony sposób odczytuje sensy symboliczne i metaforyczne <i>Sonetów</i>...</li> <li>- wykorzystuje informacje i opinie zawarte w literaturze naukowej do interpretacji wierszy</li> <li>- w czytanych utworach wskazuje motywy akwaticzne i określa ich funkcje</li> <li>- *dokonuje samodzielnej pełnej analizy i interpretacji wybranego sonetu; wykorzystuje różnorodne konteksty (filozoficzne, malarskie itp.)</li> <li>- porównuje wybrane sonety i dzieła malarskie, wykorzystując różnorodne konteksty</li> <li>- rysuje mapy podróży romantyków, omawia podróż jako element biografii romantycznej</li> <li>- realizuje projekt edukacyjny tematycznie związany z motywami podróży w literaturze i sztuce romantyzmu, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>• przygotowuje prezentację, wykorzystując różne źródła informacji</li> <li>• gromadzi i przetwarza informacje, *sporządza bazę danych</li> <li>• korzysta z zasobów multimedialnych, dokonując krytycznej oceny różnych źródeł</li> <li>• pisze artykuł (reportaż, komentarz, notatkę prasową, *esej)</li> <li>• wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty, stosuje kryteria poprawności językowej</li> <li>• dokonuje adiustacji tekstu, wykorzystując program komputerowy</li> </ul> </li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- odczytuje romantyczne dzieła malarskie, uwzględniając specyfikę ich tworzywa</li> <li>- czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, przetwarza i hierarchizuje zawarte w nim informacje</li> </ul>	
<p><b>14. J. Słowacki, Hymn.</b></p> <p>Smutek o zachodzie słońca. Hymn i elegia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem <i>Hymnu</i>, określa jego temat i problematykę</li> <li>- interpretuje utwór, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>• formułuje hipotezę interpretacyjną i znajduje w tekście miejsca na jej poparcie</li> <li>• określa rodzaj liryki oraz sposób wykreowania świata przedstawionego,</li> <li>• charakteryzuje <i>ja</i> liryczne i sytuację liryczną</li> <li>• wyodrębnia obrazy poetyckie i określa ich metaforyczne znaczenie</li> <li>• rozpoznaje środki językowe i stylistyczne; określa ich funkcje</li> <li>• wskazuje i analizuje poetyckie sposoby budowania nastroju</li> <li>• rozpoznaje treści religijne i mistyczne</li> <li>• interpretuje treści symboliczne</li> <li>• wykorzystuje najważniejsze konteksty (np. biograficzny, egzystencjalny)</li> </ul> </li> <li>- rozpoznaje w utworze treści religijne i mistyczne</li> <li>- analizuje gatunek literacki – hymn, wskazując cechy nietypowe; *określa przemiany gatunku</li> <li>- interpretuje symbolikę motywu wędrowca i jej funkcję w wierszu</li> <li>- charakteryzuje postać mówiącą w wierszu jako bohatera romantycznego</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (filozoficzny, malarski)</li> <li>- wskazuje w utworze cechy elegii</li> <li>- na wybranych przykładach dzieł porównuje literackie i malarskie sposoby przedstawienia morza</li> <li>- charakteryzuje stylistyczne i językowe środki tworzące warstwę brzmieniową wiersza</li> <li>- *rozpoznaje prozodyczne elementy wiersza (rytmizację i intonację)</li> <li>- analizuje poetyckie sposoby przedstawienia relacji między „ja” lirycznym a Bogiem</li> <li>- przedstawia indywidualne cechy stylu Słowackiego</li> <li>- *wskazuje i charakteryzuje indywidualizmy językowe Słowackiego</li> <li>- przedstawia podróże Słowackiego i ich literackie reminiscencje, *wykorzystuje materiały samodzielnie znalezione w różnych źródłach</li> <li>- odwołując się do utworów i obrazów romantycznych, przedstawia symboliczne sensory toposu podróży</li> </ul>
<p><b>15. A. Mickiewicz, Nad wodą wielką i czystą.</b></p> <p>Wobec kosmosu. Liryki lozańskie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem wiersza, określa jego temat i problematykę</li> <li>- interpretuje liryk, wykorzystując potrzebne konteksty (np. biograficzny, egzystencjalny, literacki)</li> <li>- przedstawia budowę i kompozycję wiersza</li> <li>- rozpoznaje w wierszu środki wyrazu artystycznego (m.in. środki składniowe) i przedstawia ich funkcje</li> <li>- wyjaśnia metaforyczność obrazów poetyckich w wierszu,</li> <li>- interpretuje symbolikę głównych motywów wiersza (wody, odbicia, gromu)</li> <li>- *znajduje i odczytuje inny wiersz zaliczany do liryków lozańskich, określa jego problematykę</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- interpretuje budowę i kompozycję wiersza (strofy, układ rymów, paralelizmy składniowe)</li> <li>- wykorzystuje konteksty malarskie do interpretacji wiersza</li> <li>- porównuje sposoby przedstawienia i symboliczne znaczenia wody w poezji i w malarstwie romantyzmu</li> <li>- dostrzega różnice między sposobem przedstawienia natury w lirykach lozańskich i innych utworach romantycznych</li> <li>- samodzielnie znajduje materiały o lirykach lozańskich, wykorzystuje znalezione w nich informacje</li> <li>- *przedstawia propozycję interpretacji innego wiersza zaliczanego do liryków lozańskich</li> <li>- *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl liryków lozańskich</li> </ul>
<p><b>16. J. Słowacki, Beniowski (fragm.).</b></p> <p>Poemat dygresyjny i ironia romantyczna. Wszechmoc autora.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- określa tematykę i problematykę czytanych fragmentów</li> <li>- określa sposoby kreowania świata przedstawionego, określa, kim jest osoba mówiąca</li> <li>- rozpoznaje w tekście ironię i autoironię, humor, patos; uzasadnia ich wartościujący charakter</li> <li>- wyjaśnia, na czym polega ironia romantyczna</li> <li>- wyjaśnia pojęcia bajronizm, bajronista, odnosząc je do czytanych fragmentów</li> <li>- wskazuje charakterystyczne cechy poematu dygresyjnego</li> <li>- wyjaśnia, czym jest oktawa, *odwołuje się do tradycji literackiej</li> <li>- wskazuje konteksty potrzebne do interpretacji utworu; *poszerza je o samodzielnie znalezione informacje</li> <li>- rozpoznaje w tekście środki językowe i artystyczne i określa ich funkcje</li> <li>- wyjaśnia, czym jest polemika literacka; odnajduje jej elementy we fragmentach <i>Beniowskiego</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazuje w tekście środki służące ironii romantycznej</li> <li>- analizuje sposób wykreowania przez Słowackiego własnego wizerunku (w czytanych fragmentach)</li> <li>- uzasadnia synkretyczny charakter utworu, *wykazuje przenikanie się różnych konwencji</li> <li>- wskazuje związki poematu dygresyjnego z eposem</li> <li>- wyjaśnia, na czym polega romantyczny charakter utworu</li> <li>- przedstawia analizę psychologiczną postaci ukazanej na wybranym portrecie romantycznym</li> <li>- *interpretuje portrety romantyczne, wykorzystując teksty naukowe</li> <li>- *porównuje autoportret literacki (w <i>Beniowskim</i>) i malarski; uwzględnia różne konteksty</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>- na podstawie czytanych fragmentów (i *samodzielnie znalezionych materiałów) przedstawia program poetycki Słowackiego</li> <li>- odczytuje wybrane portrety romantyczne jako dzieła sztuki malarskiej</li> </ul>	
<p><b>17. C. Norwid, <i>Marionetki</i>.</b></p> <p>Ironia Norwida.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu, określa jego temat i problematykę</li> <li>- interpretuje wiersz, nawiązując do toposu świata jako teatru</li> <li>- wskazuje w utworze charakterystyczne cechy stylu Norwida</li> <li>- rozpoznaje w wierszu ironię i określa jej funkcje (uzasadnia wartościujący charakter)</li> <li>- charakteryzuje budowę i kompozycję wiersza</li> <li>- przedstawia Norwida jako „ostatniego poetę romantycznego i pierwszego poetę nowoczesnego”; wykorzystuje wiadomości samodzielnie znalezione w różnych źródłach</li> <li>- formułuje tezy i argumenty w wypowiedziach ustnych i pisemnych za pomocą odpowiednich konstrukcji</li> <li>- tworzy spójne wypowiedzi w różnych formach gatunkowych: notatka syntezująca, hasło encyklopedyczne, rozprawka</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- dokonuje interpretacji wiersza, wykorzystując potrzebne konteksty (np. biograficzny, kulturowy)</li> <li>- określa charakterystyczne cechy ironii Norwida; wskazuje autoironię i jej funkcje</li> <li>- przedstawia wpisany w wiersz portret artysty i jego relacje ze światem</li> <li>- rozpoznaje i *charakteryzuje cechy stylu Norwida</li> </ul>
<p><b>18. C. Norwid, *<i>Czarne kwiaty</i>.</b></p> <p>Portrety nieskłamane.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu, określa tematykę i problematykę czytanych fragmentów</li> <li>- *wykorzystuje do odczytania utworu potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, literacki)</li> <li>- *rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego utworu, określa jego konwencję</li> <li>- *wskazuje w tekście charakterystyczne środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje</li> <li>- *wskazuje specyficzne dla Norwida sposoby używania znaków przestankowych (np. wielokropka)</li> <li>- *wskazuje w utworze charakterystyczne cechy stylu Norwida</li> <li>- *nazywa obecne w poznanych fragmentach wartości uniwersalne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *analizuje sposoby ukazania sportretowanych w utworze postaci</li> <li>- *porównuje sposób przedstawienia artysty przez Norwida we <i>fragmentach Czarnych kwiatów</i> i w wierszu <i>Marionetki</i></li> <li>- *syntetycznie wyjaśnia, kogo Norwid uważa za genialnego artystę</li> <li>- *określa obecne w utworze wartości uniwersalne; określa ich związek z problematyką utworu</li> <li>- *wskazuje niedopowiedzenia (jako charakterystyczną cechę stylu Norwida); określa ich funkcje</li> <li>- *charakteryzuje typowe cechy stylu Norwida</li> </ul>
<p><b>19. J. Słowacki, *<i>List do matki</i> (fragm.).</b></p> <p>Ja. Szczerłość i maski. Ubranie jako tekst.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *interpretuje fragment listu jako przykład epistolografii romantycznej</li> <li>- *wyjaśnia, czym był dandyzm, odwołuje się do czytane go listu</li> <li>- *wymienia charakterystyczne elementy mody romantycznej (romantycznego stylu bycia)</li> <li>- *wyjaśnia, czym jest indywidualny styl autora lub utworu, odnosząc te pojęcia do konkretnych przykładów</li> <li>- *charakteryzuje portret romantyczny jako typ obrazu</li> <li>- *porównuje autoportret artysty przedstawiony w liście Słowackiego – z wybranym autoportretem malarskim</li> <li>- *odczytuje cykl rysunkowy Mrożka, uwzględniając specyfikę jego stylu; rozpoznaje humor i ironię – odczytuje ich funkcje</li> <li>- *odnosi wymowę cyklu rysunkowego Mrożka do postawy romantycznego indywidualizmu</li> <li>- *zabiera głos w klasowej dyskusji np. na temat wartości indywidualizmu</li> <li>- *buduje wypowiedzi argumentacyjne, formułując tezy i argumenty</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *wyjaśnia, czym był romantyczny indywidualizm i w czym się przejawiał; przywołuje przykłady</li> <li>- *wyjaśnia, dlaczego Słowackiego nazywa się bajronistą</li> <li>- *interpretuje portrety romantyczne, uwzględniając kontekst romantycznego indywidualizmu</li> <li>- *wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji tekstów kultury (np. portretu, stroju)</li> <li>- *odnosi wyrażenie „indywidualny styl” do różnych postaci i różnych dziedzin</li> <li>- *wyjaśnia, na czym polega indywidualny styl autorów romantycznych, np. Słowackiego, Fredry, Norwida</li> <li>- *wskazuje funkcje groteski w sztuce współczesnej</li> <li>- *wskazuje sposoby funkcjonowania tradycji romantycznej w kulturze współczesnej (na podstawie cyklu Mrożka)</li> <li>- *w różnych źródłach poszukuje informacji na temat relacji między Słowackim i Mickiewiczem</li> </ul>

<p><b>20. A. Mickiewicz, Konrad Wallenrod.</b></p> <p>Tragizm mściciela. Dylematy Konrada Wallenroda.</p> <p><b>J. Kaczmarski, Mury.</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści <i>Konrada Wallenroda</i></li> <li>- streszcza utwór</li> <li>- określa tematykę i problematykę utworu oraz jej związek z kontekstem historycznym i programem epoki, przedstawia genezę</li> <li>- rekonstruuje losy Konrada Wallenroda</li> <li>- rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsca, fabuła, akcja, wątki, bohaterowie, narrator)</li> <li>- charakteryzuje Konrada Wallenroda jako bohatera romantycznego</li> <li>- przedstawia dylemat Konrada Wallenroda wyjaśnia, na czym polega jego tragizm</li> <li>- wyjaśnia terminy: historyzm, poezja tyrtejska, wallenrodyzm; używa ich, omawiając utwór</li> <li>- rozpoznaje <i>Konrada Wallenroda</i> jako powieść poetycką, wskazuje cechy gatunkowe</li> <li>- określa rolę Halbana wydarzeniach; wyjaśnia, jakie znaczenie Mickiewicz przypisywał „wieści gminnej”</li> <li>- analizuje i interpretuje fragmenty utworu, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozpoznaje ich konwencje i cechy gatunkowe</li> <li>• określa funkcje zastosowanych środków artystycznych</li> </ul> </li> <li>- rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne i narodowe, nazywa je, określa ich rolę i związek z problematyką dzieła</li> <li>- przedstawia koncepcję poety-barda i wyjaśnia, jakie było jej miejsce w romantyzmie</li> <li>- *wymienia dawnych i współczesnych „bardów”, sytuując ich rolę w kontekstach historycznych</li> <li>- *interpretuje utwór Kaczmarskiego, wykorzystując potrzebne konteksty (polityczny, historyczny, kulturowy, literacki)</li> <li>- tworzy własne wypowiedzi argumentacyjne na temat problematyki utworu</li> <li>- formułuje tezy i argumenty (np. na temat podstępów i zdrady) przy użyciu właściwych konstrukcji składniowych</li> <li>- stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej, tworząc teksty własne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- streszcza i *parafrazuje utwór, odróżnia streszczenie od parafrazy</li> <li>- interpretuje utwór, sytuując go w różnych kontekstach</li> <li>- interpretuje i wartościuje sposób wykreowania świata przedstawionego (konstrukcję fabuły, narrację)</li> <li>- odnosi termin wallenrodyzm do różnych sytuacji literackich i historycznych</li> <li>- zabiera głos w dyskusji na temat moralnych aspektów wallenrodyzmu i makiawelizmu</li> <li>- wyjaśnia termin historyzm maski, odnosząc go do <i>Konrada Wallenroda</i></li> <li>- komentuje postawę Konrada Wallenroda, odwołując się do kontekstu literackiego, historycznego i filozoficznego</li> <li>- wskazuje w utworze różne nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej, określa ich funkcje</li> <li>- wskazuje literackie sposoby idealizacji i heroizacji bohatera</li> <li>- rozpoznaje w utworze „polski heksametr” i określa jego funkcję w dziele</li> <li>- przedstawia tradycję literacką związaną z heksametrem; *wyjaśnia rolę tradycji literackiej w budowaniu wartości uniwersalnych</li> <li>- *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl dzieła;</li> <li>- uwzględnia styl w interpretacji utworu</li> <li>- pisze wypracowanie (wypowiedź argumentacyjną, rozprawkę, *esej) na temat znaczenia <i>Konrada Wallenroda</i> w polskiej historii i tradycji</li> <li>- uzasadnia, że <i>Konrad Wallenrod</i> jest dziełem synkretycznym</li> <li>- definiuje pojęcia: historyzm, synkretyzm, powieść poetycka, poezja tyrtejska</li> </ul>
<p><b>21. K. Sienkiewicz, K. Kurpiński, Warszawianka.</b></p> <p><b>A. Mickiewicz, Reduta Ordona</b> (przypomnienie ze szkoły podstawowej).</p> <p>Walka i pieśń, czyli o polskim wybijaniu się na niepodległość. Czyn i poezja tyrtejska.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworów, określa ich tematykę i problematykę</li> <li>- przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego utworów (np. sposób prowadzenia narracji, sytuacja liryczna, bohaterowie itp.) i określa ich rolę w budowaniu warstwy ideowej</li> <li>- przedstawia cechy gatunkowe i konwencje utworów</li> <li>- interpretuje utwory, sytuując je w różnych kontekstach (historycznym, historycznoliterackim, kulturowym)</li> <li>- rozpoznaje obecne w utworach wartości uniwersalne i narodowe, nazywa je, określa ich rolę i związek z problematyką dzieł</li> <li>- charakteryzuje bitwę jako ważny temat i motyw romantyczny, odwołuje się do poezji i malarstwa</li> <li>- wskazuje romantyczne przykłady apoteozy „pięknej śmierci” za ojczyznę oraz kultu wolności; wyjaśnia ich źródła</li> <li>- rozpoznaje w czytanych utworach patos, wskazuje cechy stylu patetycznego</li> <li>- poprawnie używa terminów: patos, styl patetyczny, poezja tyrtejska, stosując je w interpretacji utworów</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- szerzej przedstawia konteksty utworów (np. romantyczną fascynację bitwą, bohaterstwem, postaciami wybitnych wodzów)</li> <li>- wskazuje w tekstach literackie sposoby idealizacji i heroizacji bohaterów oraz określa ich funkcje</li> <li>- wskazuje w <i>Reducie Ordona</i> motywy biblijne; określa ich funkcje</li> <li>- na podstawie poznanych utworów i innych tekstów kultury wskazuje, jak kształtowała się romantyczna idea narodu</li> <li>- analizuje środki stylistyczne budujące podniosły, patetyczny styl pieśni patriotycznych (na przykładzie <i>Warszawianki</i> i *innych utworów)</li> <li>- *rozpoznaje w tekstach metonimię i synekdochę, określa ich funkcje</li> <li>- na wybranym przykładzie analizuje środki stylistyczne typowe dla poezji tyrtejskiej</li> <li>- rozpoznaje i *analizuje prozodyczne elementy wiersza (dynamikę, rytmizację, akcent itp.)</li> <li>- na podstawie poznanych utworów wyjaśnia, czym jest etos romantyczny i *określa jego rolę w tradycji narodowej oraz budowaniu wartości uniwersalnych</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- przywołując przykłady dzieł, uzasadnia, że literatura romantyczna stała się państwem duchowym Polaków</li> <li>- przedstawia Sybir jako „polski krajobraz romantyczny”; odwołuje się do malarstwa oraz fragmentów dzieł literackich</li> <li>- charakteryzuje pieśń jako gatunek literacki, odwołuje się do tradycji literackiej i kulturowej (źródeł liryki i toposu liry)</li> <li>- wskazuje poetyckie wykładniki rytmiczności omawianych utworów</li> <li>- pisze i wygłasza referat na temat omawianych zagadnień</li> <li>- buduje wypowiedź argumentacyjną, poprzedzoną samodzielnie sporządzonym planem</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- uczestniczy w dyskusji na temat współczesnej recepcji etosu romantycznego</li> <li>- formułuje tezy i argumenty przy użyciu właściwych konstrukcji składniowych</li> <li>- *wyjaśnia, w jaki sposób pieśni utrwały polski etos romantyczny</li> <li>- w referacie wykorzystuje informacje samodzielnie znalezione w różnych źródłach</li> <li>- omawia romantyczne dzieła muzyczne, uwzględniając specyfikę ich tworzywa; *interpretuje je</li> </ul>
<p><b>22. J. Słowacki, <i>Grob Agamemnona</i></b> (fragm.); <b><i>Szli krzyżąc...</i></b></p> <p>Polski poeta na grobie Agamemnona. Ocena polskiego społeczeństwa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem utworów</li> <li>- określa ich tematykę i problematykę oraz ich związek ze zjawiskami historycznymi i społecznymi</li> <li>- interpretuje wiersze: wskazuje ich przesłanie, określa kompozycję i sposoby kreowania świata przedstawionego</li> <li>- w interpretacji czytanych fragmentów wykorzystuje konteksty (biograficzny, egzystencjalny, historyczny, literacki itp.)</li> <li>- rozpoznaje w tekstach środki stylistyczne i językowe, określa ich funkcje</li> <li>- przedstawia genezę <i>Grobu Agamemnona</i></li> <li>- określa sytuację liryczną i przeżycia wewnętrzne nadawcy wiersza, dostrzega w utworze zmiany nastroju</li> <li>- przedstawia zawartą w utworach ocenę narodu polskiego</li> <li>- *wyjaśnia, jak Słowacki pojmuje istotę polskiego ducha narodowego</li> <li>- przedstawia romantyczny etos emigranta, pielgrzyma zmierzającego do duchowej ojczyzny; *syntetyczne wyjaśnia, jak odzwierciedlił się on w literaturze</li> <li>- buduje na temat wiersza wypowiedzi argumentacyjne, uzasadnia stawiane tezy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- interpretuje motywy symboliczne w <i>Grobie Agamemnona</i></li> <li>- wskazuje i *interpretuje środki stylistyczne służące idealizacji obrazu wymarzonej ojczyzny</li> <li>- rozpoznaje patos, nostalgię, ironię; określa ich funkcje w wierszach</li> <li>- wskazuje przykłady inwersji składniowej i określa jej funkcję w wierszu romantycznym</li> <li>- wskazuje w wierszach motywy i symbole antyczne oraz nawiązania biblijne, określa ich funkcje</li> <li>- *dokonuje samodzielnej analizy i interpretacji utworów romantycznych, przedstawia propozycję odczytania i wskazuje w tekście miejsca mogące stanowić jej poparcie</li> <li>- pisze rozprawkę, *esej na temat sposobów istnienia narodu bez państwa</li> </ul>
<p><b>23. C. Norwid, <i>*Bema pamięci żałobny-rapsod.</i></b></p> <p>Rola jednostki wybitnej w historii – według Norwida.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *wykazuje się znajomością i rozumieniem utworu, określa jego tematykę i problematykę</li> <li>- *dokonuje analizy i interpretacji wiersza: <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia budowę i kompozycję wiersza oraz ich funkcje</li> <li>• określa sposób wykreowania świata przedstawionego (pogrzeb, pochód, tytułowy bohater, nadawca)</li> <li>• wskazuje i interpretuje motywy metaforyczne i symboliczne</li> <li>• interpretuje motto</li> <li>• rozpoznaje w tekście środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje</li> <li>• wskazuje artystyczne sposoby budowania rytmu oraz nastroju</li> <li>• interpretuje symboliczny charakter wizji przedstawionej w wierszu</li> <li>• rozpoznaje obecne w wierszu wartości uniwersalne</li> </ul> </li> <li>- *określa konwencję literacką wiersza i jej funkcje (odrealniony pogrzeb, wizja pochodu ludzkości)</li> <li>- *rozpoznaje topos wędrowni; określa jego sposób ujęcia i funkcję w utworze</li> <li>- *charakteryzuje rapsod jako gatunek literacki, odwołując się do tradycji kultury</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *przedstawia postać tytułowego bohatera i analizuje sposób jego ukazania w wierszu (mitologizacja, przechodzenie postaci historycznej w mit ocalający naród)</li> <li>- *wskazuje środki artystyczne służące idealizacji i heroizacji bohatera</li> <li>- *w poetyckiej kreacji Bema wskazuje cechy bohatera romantycznego</li> <li>- *porównuje różne propozycje interpretacji zakończenia utworu</li> <li>- *wskazuje charakterystyczne cechy stylu Norwidowskiego</li> <li>- *opisuje warstwę brzmieniową wiersza i przedstawia jej funkcje</li> <li>- *przedstawia Norwidowskie rozumienie narodu i wyjaśnia, czym się ono różni od koncepcji innych poetów romantycznych</li> <li>- *na podstawie fragmentu odczytu wyjaśnia, jak Grotowski odnosi się do tradycji romantycznej</li> <li>- *przygotowuje referat na wskazany temat: gromadzi informacje, pisze konspekt, przygotowuje prezentację multimedialną, wygłasza swój tekst na forum klasy</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>– *przedstawia Norwidowską koncepcję roli wybitnej jednostki w historii</li> <li>– *rozpoznaje polską wersję heksametru i określa jego funkcję w utworze</li> <li>– *analizuje strukturę tekstu Grotowskiego; wykorzystuje go w interpretacji wiersza</li> <li>– *opracowuje referat na wskazany temat (np. <i>Mit bohatera w kulturze romantycznej i współczesnej...</i>)</li> </ul>	
<p><b>24. A. Mickiewicz, II część Dziadów</b> (przypomnienie ze szkoły podstawowej).  Żywi i zmarli. Obrzęd na scenie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje budowę całości <i>Dziadów</i></li> <li>– określa tematykę poszczególnych części, wskazuje ich związki i przedstawia okoliczności powstawania</li> <li>– wskazuje w <i>Dziadach</i> cechy dramatu romantycznego, wykazuje fragmentaryczność i synkretyczność dzieła</li> <li>– przedstawia tematykę i problematykę II części <i>Dziadów</i>, wykazując jej związek z programem i światopoglądem wczesnego romantyzmu</li> <li>– interpretuje przesłania moralne zawarte w II części <i>Dziadów</i>, rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne, określa ich związek z problematyką utworu</li> <li>– *przedstawia modernizację teatru europejskiego na początku XIX wieku, znajduje informacje na ten temat w różnych źródłach</li> <li>– na podstawie II części <i>Dziadów</i> wykazuje podobieństwa dramatu romantycznego do opery</li> <li>– *przedstawia rozwój opery i wskazuje jej głównych twórców</li> <li>– *samodzielnie znajduje w różnych źródłach informacje na temat rozwoju opery, korzysta z zasobów multimedialnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– interpretuje kompozycję II części <i>Dziadów</i></li> <li>– analizuje sposób, w jaki w II części <i>Dziadów</i> ukazane są lud i ludowość</li> <li>– rozpoznaje konwencję literacką II części <i>Dziadów</i> i wskazuje jej cechy w utworze</li> <li>– przedstawia sposób wykreowania świata przedstawionego (scenerię wydarzeń, bohaterów, nastrój itp.) i określa ich funkcje</li> <li>– interpretuje II część <i>Dziadów</i>, wykorzystując potrzebne konteksty (historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny)</li> <li>– porównuje nastrój, świat przedstawiony i przesłanie II części <i>Dziadów</i> oraz ballad romantycznych</li> <li>– na przykładzie II części <i>Dziadów</i> wyjaśnia, czym jest otwarta forma dramatu</li> <li>– *opisuje i charakteryzuje Wagnerowskie dramaty muzyczne</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego romantycy uważali muzykę za najważniejszą ze sztuk</li> <li>– wyjaśnia, czym była romantyczna synteza sztuk, podaje przykłady, odwołując się do literatury, muzyki i malarstwa</li> <li>– pogłębia swoją wiedzę na temat omawianych zagadnień, samodzielnie poszukując informacji w różnych źródłach</li> </ul>
<p><b>25. A. Mickiewicz, III część Dziadów.</b>  Romantyczna wizja historii i roli jednostki. Mistyczny sens cierpienia. Prometeizm. Dramat romantyczny. Konrad i Wielka Improwizacja.  Dostępny spektakl teatralny.  <i>Lawa. Opowieść o „Dziadach” Mickiewicza</i>, reż. T. Konwicki</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu</li> <li>– rozpoznaje tematykę i problematykę poszczególnych scen, odnosi je do zjawisk historycznych, społecznych, filozoficznych, egzystencjalnych itp. oraz określa ich związek z programem romantyzmu</li> <li>– wskazuje w III części <i>Dziadów</i> cechy dramatu romantycznego, m.in. synkretyzm (*rodzajowy i gatunkowy), fragmentaryczność, otwartą kompozycję, niejednorodność konwencji, zróżnicowanie stylistyczne i wersyfikacyjne itp.)</li> <li>– przedstawia kompozycję dramatu jako całości i poszczególnych scen; określa ich funkcje</li> <li>– określa sposoby wykreowania świata przedstawionego utworu (m.in. czas i miejsce, bohaterowie, wątki, różne wymiary przestrzeni dramatu)</li> <li>– charakteryzuje Konrada jako bohatera romantycznego; tworzy jego portret psychologiczny, uwzględniając metamorfozę</li> <li>– wskazuje w utworze patos, tragizm, humor, ironię, groteskę; określa ich funkcje w przekazie poszczególnych scen i *całości utworu</li> <li>– dokonuje analizy i interpretacji poszczególnych scen III części <i>Dziadów</i>, wykorzystując pojęcia: martyrologia, prometeizm, mistycyzm, mesjanizm</li> <li>– wskazuje i interpretuje treści alegoryczne i symboliczne III części <i>Dziadów</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– streszcza i parafrazuje poszczególne sceny; odróżnia streszczenie od parafrazy i funkcjonalnie je stosuje w wypowiedziach</li> <li>– interpretuje III część <i>Dziadów</i> w pogłębiony sposób, wprowadzając potrzebne konteksty</li> <li>– określa zasady, na których jest oparta budowa dramatu romantycznego; *dostrzega przemiany konwencji gatunku</li> <li>– porównuje Konrada z innymi bohaterami romantycznymi</li> <li>– definiuje terminy: martyrologia, prometeizm, mistycyzm, mesjanizm</li> <li>– rozpoznaje obecną w utworze idealizację i heroizację (oraz *mitologizację) postaci; wskazuje służące jej środki artystyczne i językowe, określa funkcję w przekazie dzieła</li> <li>– *rozpoznaje obecną w utworze konwencję oniryczną; określa sposoby jej wykreowania i funkcję w dramacie</li> <li>– *dostrzega w dramacie związki wartości etycznych i estetycznych</li> <li>– *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl poszczególnych scen</li> <li>– ocenia stylistyczną wartość obecnych w dziele ekspresywizmów i frazeologizmów typowych dla języka mówionego</li> <li>– *interpretuje III część <i>Dziadów</i> jako dramat historiozoficzny (romantyczną teodycea, rola Polski w Bożym planie historii itp.)</li> </ul>

⇒

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- interpretuje sceny, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, filozoficzny, egzystencjalny, biblijny, historycznoliteracki)</li> <li>- interpretuje III część <i>Dziadów</i> jako dramat <ul style="list-style-type: none"> <li>• o polskim społeczeństwie</li> <li>• o jednostce zmagającej się z historią</li> <li>• o walce dobra ze złem</li> <li>• *o przemianie człowieka i narodu</li> </ul> </li> <li>- określa obecne w III części <i>Dziadów</i> wartości uniwersalne i narodowe; omawia je, przedstawiając związek z problematyką utworu</li> <li>- wyjaśnia termin improwizacja, odnosząc go do stylu romantycznych salonów i do sceny dramatu</li> <li>- charakteryzuje język i styl różnych scen dramatu, wykazuje różnicowanie stylistyczne dzieła</li> <li>- odnajduje elementy stylu potocznego (języka mówionego), żargonu więziennego, stylizacji biblijnej i określa ich funkcje</li> <li>- odnajduje aluzje i nawiązania do <i>Dziadów</i> w literaturze XX w.</li> <li>- odczytuje obejrzany spektakl teatralny, wskazując zastosowane w nim środki teatralne</li> <li>- omawia <i>Lawę</i> Konwickiego, określa funkcje środków filmowych</li> <li>- dzieło teatralne i filmowe porównuje z literackim pierwowzorem, wskazuje środki artystyczne specyficzne dla każdej ze sztuk, określa ich funkcje</li> <li>- tworzy ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat omawianych zagadnień</li> <li>- pisze wypracowanie (rozprawkę, notatkę syntetyzującą, szkic interpretacyjny) na temat problematyki III części <i>Dziadów</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *odnajduje w <i>Dziadach</i> elementy romantycznej syntezy sztuk i pokrewieństwa z Wagnerowskim dramatem muzycznym</li> <li>- wymienia najważniejsze sceniczne realizacje <i>Dziadów</i> i wskazuje ich związek z przemianami politycznymi i społecznymi; *samodzielnie znajduje informacje na ten temat w różnych źródłach</li> <li>- tworzy bazę danych na temat <i>Dziadów</i> i roli dramatu w polskiej historii</li> <li>- określa gatunkowe cechy dramatu romantycznego, porównując go z dramatem antycznym, Szekspirowskim i klasycystycznym</li> <li>- *porównuje dzieło literackie, spektakl teatralny i obraz filmowy, uwzględniając różnorodne konteksty (np. kontekst historyczny wystawienia spektaklu teatralnego)</li> <li>- interpretuje <i>Lawę</i> Konwickiego jako „opowieść o <i>Dziadach</i>”; analizuje funkcje środków filmowych</li> <li>- pisze recenzję obejrzanego spektaklu teatralnego lub filmu <i>Lawa</i></li> </ul>
<p><b>26. Z. Krasiński, <i>Nie-Boska komedia</i>.</b></p> <p>Tragizm człowieka i tragizm ludzkości. Dramat o nieuchronności zagłady...</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu</li> <li>- streszcza, opowiada poszczególne fragmenty i całość dzieła</li> <li>- rozpoznaje tematykę i problematykę utworu, odnosi ją do zjawisk historycznych, społecznych, kulturowych, filozoficznych, egzystencjalnych oraz programu epoki</li> <li>- przedstawia genezę utworu</li> <li>- odczytuje <i>Nie-Boską komedię</i> jako dramat <ul style="list-style-type: none"> <li>• rodzinny</li> <li>• o społeczeństwie i rewolucji</li> <li>• katastroficzny</li> <li>• *historiozoficzny</li> </ul> </li> <li>- określa kompozycję dzieła, interpretuje jej dwudzielność</li> <li>- rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce, akcję, kreacje bohaterów)</li> <li>- rozpoznaje w utworze różne konwencje (realistyczną, fantastyczną), określa rolę świata nadprzyrodzonego w przekazie dzieła</li> <li>- rozpoznaje w utworze patos, tragizm, ironię; określa ich wartościujący charakter</li> <li>- interpretuje fragment przedstawiający polemikę Męża z Pankracym jako spór ideologiczny</li> <li>- charakteryzuje dwóch głównych bohaterów dramatu, ocenia ich, odnajduje w nich cechy bohatera romantycznego</li> <li>- charakteryzuje obóz rewolucji, *znajduje odniesienia historyczne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- interpretuje tytuł dramatu, wykorzystując kontekst dzieła Dantego</li> <li>- *komentuje dramat Krasińskiego, wprowadzając pojęcie tradycji literackiej; uzasadnia jej rolę w budowaniu wartości uniwersalnych</li> <li>- przedstawia i interpretuje metafizyczny i religijny wymiar dramatu</li> <li>- przedstawia wpisaną w utwór historiozofię Krasińskiego *i wskazuje jej filozoficzne korzenie</li> <li>- rozpoznaje w poszczególnych scenach środki artystyczne (np. antynomie w polemice Pankracego z Mężem) i określa ich funkcje</li> <li>- analizuje i interpretuje dramat, wprowadzając kontekst historyczny, biograficzny, literacki i kulturowy, a także *filozoficzny (np. filozofia historii Hegla, utopie społeczne XIX wieku)</li> <li>- wskazuje różne źródła tragizmu bohatera</li> <li>- porównuje postać hrabiego Henryka z innymi kreacjami bohaterów romantycznych</li> <li>- *na podstawie <i>Nie-Boskiej komedii</i> i innych utworów przedstawia romantyczną koncepcję poety i poezji</li> <li>- *wyjaśnia, na czym polega katastrofizm historiozoficzny Krasińskiego, zestawiając go z romantyczną wizją historii (np. w <i>Dziadach</i>)</li> <li>- rozpoznaje różne konwencje literackie poszczególnych fragmentów (scen) dramatu; charakteryzuje je i *uzasadnia przekazem dzieła</li> </ul>





	<ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawia zawartą w dramacie Krasińskiego ocenę rewolucji</li> <li>- *przedstawia zawartą w dramacie koncepcję poety i poezji</li> <li>- dostrzega w utworze topos wędrowki, określa jego rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych</li> <li>- wskazuje w utworze motywy biblijne i określa ich funkcje</li> <li>- rozpoznaje nawiązania do dzieła Dantego i określa ich funkcje</li> <li>- charakteryzuje arystokrację ukazaną w dramacie</li> <li>- przedstawia różne interpretacje zakończenia dramatu i uzasadnia je</li> <li>- rozpoznaje obecne w utworze wartości uniwersalne, nazywa je</li> <li>- przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów naukowych</li> <li>- buduje na temat dramatu wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne, uzasadnia stawiane tezy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznaje różne konwencje stylistyczne (np. stylizację biblijną), *określa ich funkcje</li> <li>- charakteryzuje <i>Nie-Boską...</i> jako dramat romantyczny</li> <li>- *rozpoznaje w utworze synkretizm rodzajowy i gatunkowy</li> <li>- poszukuje w różnych źródłach informacji na temat dramatu; krytycznie ocenia zawartość zasobów multimedialnych</li> </ul>
<p><b>27. *J. Słowacki, <i>Lilla Weneda</i>.</b></p> <p>Lilia i harfa. Problematyka <i>Lilli Wenedy</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworu, streszcza go</li> <li>- *rozpoznaje tematykę i problematykę dzieła</li> <li>- *określa kompozycję utworu i jej funkcje</li> <li>- *rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (czas i miejsce, bohaterowie, wydarzenia); interpretuje je i wartościuje</li> <li>- *rozpoznaje konwencję utworu (baśniowość, fantastyczność)</li> <li>- *wskazuje w utworze tragizm i patos; charakteryzuje tworzące je środki artystyczne</li> <li>- *wskazuje obecność w dramacie ironii tragicznej, wyjaśnia jej sens</li> <li>- *przedstawia funkcje w utworze motywu harfy; odczytuje jej wymiar tyrtejski</li> <li>- *dostrzega i interpretuje obecność romantycznej estetyki Północy (nastrój, sceneria, kreacje postaci)</li> <li>- *przedstawia charakterystyczne cechy stylu Słowackiego; wskazuje indywidualizmy językowe</li> <li>- *porównuje <i>Lillę Wenedę</i> z tragedią antyczną; interpretuje motyw przepowiedni i wieszcz</li> <li>- *tworzy wypowiedzi argumentacyjne na temat <i>Lilli Wenedy</i></li> <li>- formułuje tezy i argumenty przy użyciu odpowiednich konstrukcji</li> <li>- stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *wykorzystuje w interpretacji utworu potrzebne konteksty (literacki, historyczny, historycznoliteracki, biograficzny)</li> <li>- *przedstawia genezę dzieła</li> <li>- *porównuje kreacje trzech bohaterek dramatu</li> <li>- *określa symbolikę motywu harfy, wskazując jego tradycję literacką</li> <li>- *odczytuje przekaz historiozoficzny dzieła (początki Polski)</li> <li>- *porównuje problematykę i przekaz <i>Lilli Wenedy</i> i <i>Grobu Agamemnona</i>, wykazuje ich pokrewieństwo ideowe</li> <li>- *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl Słowackiego</li> </ul>
<p>28. Poznane dramaty romantyczne, a także: <b>J. Słowacki <i>Balladyna</i>, A. Fredro, <i>Zemsta</i></b> (przypomnienie ze szkoły podst.).</p> <p>Dramat romantyczny - synteza.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworów</li> <li>- rozpoznaje ich tematykę i problematykę oraz ich związek ze zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi itp.</li> <li>- charakteryzuje poetykę poznanych dramatów romantycznych, odwołując się do tekstów i przywołując cytaty</li> <li>- interpretuje dramaty, sytuując je w potrzebnych kontekstach</li> <li>- rozpoznaje konwencje czytanych dramatów i określa ich cechy</li> <li>- wskazuje w dramatach jednoczesną obecność różnych kategorii estetycznych (tragizm, patos, komizm, groteska)</li> <li>- zestawia i porównuje poznane dramaty, uwzględniając różne aspekty i konteksty</li> <li>- omawia walory teatralne dramatów romantycznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- charakteryzuje bohaterów poznanych dzieł, wykorzystując różne konteksty (np. literacki, filozoficzny, historiozoficzny), porównuje ich</li> <li>- syntetyzuje wiedzę na temat dramatu romantycznego, wprowadza różnorodne konteksty</li> <li>- zestawia bohaterów <i>Zemsty</i> z kreacjami bohaterów romantycznych</li> <li>- interpretuje motyw muru granicznego, klótni, zemsty i pojednania w dramacie Fredry</li> <li>- wskazuje i interpretuje w <i>Balladynie</i> obecność tradycji Szekspirowskiej</li> <li>- wskazuje jej pokrewieństwo <i>Balladyny</i> z balladami romantycznymi (uwzględnia różne aspekty)</li> <li>- *uzupełnia wiedzę informacjami samodzielnie znalezionymi w różnych kompendiach</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- odwołując się do znanych utworów, charakteryzuje dramat romantyczny jako gatunek literacki, podaje jego cechy</li> <li>- charakteryzuje komedie A. Fredry</li> <li>- ukazuje miejsce twórczości Fredry na tle literatury romantyzmu</li> <li>- przedstawia sens moralny omawianych utworów, rozpoznaje obecne w nich wartości uniwersalne i narodowe</li> <li>- wykorzystuje informacje znalezione w tekstach naukowych do pogłębienia wiedzy o dramacie romantycznym</li> <li>- *przygotowuje na temat dramatu romantycznego referat lub prezentację</li> <li>- omawia spektakl teatralny (np. <i>Zemsty</i>); wskazuje zastosowane środki teatralne i określa ich funkcje</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *tworzy bazę danych na temat dramatu romantycznego</li> <li>- recenzuje obejrzany spektakl teatralny <i>Zemsty</i> lub innego dramatu (romantycznego)</li> <li>- *pisze wypracowanie (interpretację porównawczą) wybranego dramatu Słowackiego i tragedii antycznej lub dramatu Szekspira</li> </ul>
<p><b>29. A. Mickiewicz, Pan Tadeusz</b> (przypomnienie ze szkoły podstawowej).</p> <p>Przestrzeń polskości.</p> <p>Gatunki literackie w <i>Panu Tadeuszu</i>.</p> <p>Szlachta polska – portret zbiorowości.</p> <p>Polski dwór.</p> <p>Ogród natury.</p> <p><i>Pan Tadeusz</i> w reż. A. Wajdy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością treści dzieła</li> <li>- określa jego tematykę i problematykę</li> <li>- przedstawia genezę utworu</li> <li>- charakteryzuje <i>Pana Tadeusza</i> jako epopeję, dostrzega cechy innych gatunków literackich (np. sielanki, poematu opisowego, komedii, satyry, poematu heroikomicznego, *gawędy szlacheckiej, baśni)</li> <li>- rozpoznaje konwencje literackie obecne w utworze (np. realistyczną, *baśniową)</li> <li>- opisuje świat przedstawiony utworu, charakteryzując sposoby jego wykreowania</li> <li>- rozpoznaje w dziele różne estetyki: patos, liryzm, komizm itp.; charakteryzuje je i określa ich funkcje</li> <li>- w różnych obszarach dzieła wskazuje idealizację utraconej ojczyzny</li> <li>- *odwołując się do konkretnych fragmentów, wyjaśnia, na czym polega walor plastyczny (i zmysłowy) dzieła</li> <li>- wyjaśnia funkcje trzynastozgłoskowca i jego związek z antycznym heksametrem</li> <li>- wyjaśnia, na czym polega opisowość utworu, przytacza cytaty</li> <li>- analizuje styl dzieła, wskazując środki stylistyczne i określając ich funkcje</li> <li>- charakteryzuje obraz szlachty ukazany w <i>Panu Tadeuszu</i>; formułuje na ten temat opinie i oceny</li> <li>- określa charakter narracji</li> <li>- charakteryzuje narratora, dostrzegając jego różne oblicza (przytacza cytaty)</li> <li>- charakteryzuje Jacka Soplicę jako bohatera romantycznego, porównuje z innymi kreacjami</li> <li>- określa obraz historii, jaki wyłania się z <i>Pana Tadeusza</i></li> <li>- interpretuje utwór, wykorzystując kontekst historyczny, biograficzny i literacki</li> <li>- przedstawia obecne w dziele wartości uniwersalne i narodowe</li> <li>- interpretuje film Wajdy, wykorzystując wiedzę o środkach filmowych</li> <li>- pisze recenzję filmu Wajdy</li> <li>- pisze na temat <i>Pana Tadeusza</i> wypracowanie (wypowiedź argumentacyjną, rozprawkę, szkic interpretacyjny)</li> <li>- korzysta z literatury naukowej, przetwarza i hierarchizuje znalezione informacje</li> <li>- wykorzystuje formę projektu, aby przedstawić znalezione wiadomości o <i>Panu Tadeuszu</i> i jego autorze</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawia miejsce <i>Pana Tadeusza</i> w polskiej tradycji kultury</li> <li>- wskazuje w utworze elementy romantyczne i nieromantyczne</li> <li>- *wskazuje obecne w utworze elementy tradycji literackiej i kulturowej</li> <li>- wskazuje zróżnicowanie wiersza w zależności od sytuacji i bohatera</li> <li>- *wskazuje antyczny rodowód opisowości utworu</li> <li>- *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl dzieła</li> <li>- interpretuje utwór, wykorzystując kontekst historycznoliteracki, biblijny, kulturowy</li> <li>- dostrzega w dziele idealizację obrazu przyrody i odejście od wierności realiom na rzecz odtworzenia „wyższego ładu świata”</li> <li>- *przygotowuje prezentację na temat wybranego aspektu <i>Pana Tadeusza</i>; wykorzystuje wiadomości z różnych źródeł oraz pozajęzykowe środki komunikacji</li> <li>- interpretuje dzieło, wykorzystując fragmenty prac naukowych znanych badaczy twórczości Mickiewicza</li> <li>- charakteryzuje, porównuje i ocenia bohaterów <i>Pana Tadeusza</i>; analizuje ich funkcję w przekazie dzieła</li> <li>- na podstawie <i>Epilogu</i> rekonstruuje obraz polskiej emigracji; *wykorzystuje kontekst mesjanistycznej koncepcji pielgrzymstwa polskiego</li> <li>- analizuje środki filmowe w obrazie A. Wajdy, porównuje film z literackim pierwowzorem, uwzględniając specyfikę ich tworzyw</li> <li>- *pisze esej na temat relacji między dziełem literackim a jego filmową realizacją</li> <li>- pisze dłuższą pracę (np. rozprawkę, *esej) na temat wskazanego obszaru dzieła, wykorzystując różnorodne konteksty</li> <li>- gromadzi i przetwarza informacje znalezione w różnych źródłach, sporządza bazę danych na temat <i>Pana Tadeusza</i></li> </ul>

<p><b>30. J. Słowacki, Testament mój.</b></p> <p>Poeta i siła fatalna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia, na czym polega romantyczna koncepcja poety-wieszczka</li> <li>- przedstawia patriotyczny wymiar poezji wieszczów i jej rolę w zachowaniu polskiej tożsamości narodowej</li> <li>- *objaśnia etymologię słowa „wieszcz”</li> <li>- przedstawia formy kultu wieszczów funkcjonujące w polskiej tradycji, *wskazuje zjawiska świadczące o ich mitologizacji</li> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworu</li> <li>- rozpoznaje jego tematykę i problematykę wiersza, odnosi ją do zjawisk historycznych, kulturowych, egzystencjalnych oraz programu epoki romantyzmu</li> <li>- *samodzielnie znajduje w różnych źródłach materiały na ten temat</li> <li>- interpretuje wiersz Słowackiego, wykorzystując potrzebne konteksty (m.in. biograficzny, historyczny, egzystencjalny)</li> <li>- dokonuje analizy i interpretacji wiersza, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa sytuację liryczną i nastrój wiersza</li> <li>• wskazuje obrazy poetyckie i interpretuje ich znaczenie</li> <li>• wskazuje obecne w nim toposy (łódź, sternik, pogrzeb poety)</li> <li>• wskazuje środki stylistyczne (np. apostrofy) i językowe i określa ich funkcje</li> <li>• interpretuje tytuł (odczytuje przesłanie, jakie poeta zostawił narodowi; wyjaśnia pojęcie siła fatalna)</li> </ul> </li> <li>- wskazuje miejsce utworu w polskiej tradycji literackiej i historycznej, odwołuje się do tytułu utworu Kamińskiego</li> <li>- buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne; formułuje tezy i argumenty</li> <li>- uczestniczy w dyskusji, poprawnie formułuje pytania, odpowiedzi i oceny</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- *w koncepcji poety-wieszczka wskazuje elementy postaw romantycznych i filozofii epoki</li> <li>- wyjaśnia, czym było „brązownictwo” i na czym polegało „odbrązowianie” kultury narodowej (Zeleński-Boy, Gombrowicz)</li> <li>- *wie, czym jest epigonizm, odróżnia go od tradycji (dziedzictwa)</li> <li>- wyjaśnia pojęcie „kicz”, odwołując się do etymologii tego słowa</li> <li>- streszcza i parafrazuje wiersz, odróżnia streszczenie od parafrazy</li> <li>- dokonuje analizy i interpretacji wiersza, wykorzystując różne konteksty (biograficzny, kulturowy, historycznoliteracki itp.)</li> <li>- analizuje wersyfikację wiersza, określa funkcję jego melodyjności</li> <li>- *rozpoznaje w wierszu prozodyczne elementy stylu</li> <li>- wyjaśnia, dlaczego A. Kamiński uczynił cytaty wiersza Słowackiego tytułem i motywem przewodnim swej książki, *odwołując się do pojęcia tradycji literackiej</li> <li>- wykorzystuje teksty naukowe do pogłębionego odczytania utworu</li> </ul>
<p><b>31. C. Norwid, Fortepian Szopena, *Promethidion</b> (fragmenty).</p> <p>Norwidowska koncepcja sztuki doskonałej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wykazuje się znajomością i rozumieniem treści utworów</li> <li>- rozpoznaje ich tematykę i problematykę oraz jej związek ze zjawiskami historycznymi, społecznymi i estetycznymi</li> <li>- określa budowę i kompozycję wiersza <i>Fortepian Szopena</i> – oraz jej funkcje</li> <li>- wyodrębnia istotne dla przekazu wierszy tematy i toposy</li> <li>- wskazuje motywy antyczne i biblijne i określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych</li> <li>- charakteryzuje warstwę brzmieniową utworów</li> <li>- rozpoznaje w tekście środki wyrazu artystycznego i określa ich funkcje</li> <li>- interpretuje treści symboliczne wierszy</li> <li>- wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty (biograficzny, historyczny, literacki, filozoficzny itp.)</li> <li>- na podstawie poznanych utworów wyjaśnia, jak Norwid pojmował sztukę i piękno</li> <li>- interpretuje zakończenie wiersza, dostrzegając paradoks sformułowania „ideał sięgnął bruku”</li> <li>- wskazuje charakterystyczne cechy stylu Norwida (np. przemilczenia)</li> <li>- *wyjaśnia pojęcie romantycznej syntezy sztuk</li> <li>- pisze rozprawkę lub *esej na temat poezji Norwida i jej problematyki</li> <li>- rozpoznaje obecne w wierszach wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworów</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazuje w wierszach nawiązania biblijne, antyczne i kulturowe, objaśnia ich symbolikę i funkcje w utworach</li> <li>- *przedstawia odrębność społecznej i artystycznej postawy Norwida</li> <li>- charakteryzuje wiersz wolny Norwida (budowę wersyfikację, rytm itp.)</li> <li>- *analizuje elementy prozodyczne w wierszu <i>Fortepian Szopena</i>,</li> <li>- rozpoznaje zróżnicowanie rytmiczne utworu i określa jego funkcje, *odnosi je do fragmentów dzieł Chopina</li> <li>- *rozpoznaje styl indywidualny Norwida i charakteryzuje go</li> <li>- porównuje dzieła poetyckie, malarskie i muzyczne, sytuując je w różnych kontekstach</li> <li>- wyjaśnia, dlaczego <i>Promethidion</i> określany jest jako traktat poetycki; wyjaśnia ten termin</li> <li>- formułuje tezę o Norwidowskiej koncepcji wybitnej jednostki i jej roli w postępie ludzkości; cytuje fragmenty dzieł</li> <li>- *odwołując się do wierszy i ich kontekstów, syntetycznie charakteryzuje Norwidowską koncepcję sztuki i artysty</li> <li>- wykorzystuje informacje znalezione w literaturze przedmiotu do interpretacji utworów i syntetyzowania wiedzy</li> </ul>

## KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

<p>1. Jak udaje nam się porozumieć? Znaczenie wyrazów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia pojęcie znaku językowego, który ma treść i znaczenie</li> <li>- opisuje znaczenie wyrazu</li> <li>- definiuje znaczenie wyrazu oraz semantykę jako naukę o znaczeniu</li> <li>- na przykładach wyjaśnia, czym jest treść, a czym zakres znaczeniowy wyrazu</li> <li>- wymienia i definiuje typy znaczeń wyrazów (leksykalne, realne, etymologiczne...), podając przykłady</li> <li>- wyjaśnia, czym jest definicja i jakie są jej składniki</li> <li>- przedstawia różnicę między definicją a hasłem encyklopedycznym</li> <li>- wymienia i charakteryzuje różne słowniki języka polskiego (historyczne i współczesne), w tym – dostępne internecie</li> <li>- posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (w tym – etymologicznym); wykorzystuje znalezione w nich informacje</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- charakteryzuje relacje między treścią a zakresem znaczeniowym wyrazu (podając przykłady)</li> <li>- określa znaczenie realne i etymologiczne wskazanych wyrazów</li> <li>- odróżnia definicję naukową od nienaukowej</li> <li>- buduje definicje i hasła encyklopedyczne wskazanych pojęć</li> <li>- porównuje różne słowniki języka polskiego oraz zawarte w nich definicje słów</li> </ul>
<p>2. Mędrca szkiełko i oko. Styl naukowy i jego cechy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia pojęcie stylu, wskazując jego wieloznaczność</li> <li>- wyjaśnia, czym jest styl funkcjonalny</li> <li>- wymienia style funkcjonalne polszczyzny i przedstawia zasady ich stosowania</li> <li>- wymienia cechy stylu naukowego</li> <li>- rozpoznaje w tekście styl naukowy i wskazuje jego charakterystyczne cechy</li> <li>- odróżnia styl naukowy od jego popularnonaukowej odmiany, wskazuje cechy każdego z nich i różnice między nimi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- definiuje pojęcia: styl funkcjonalny, styl artystyczny, użytkowy, indywidualny, typowy, nieoficjalny, oficjalny</li> <li>- analizuje styl wskazanego tekstu naukowego</li> <li>- wskazuje środki językowe służące osiągnięciu podstawowych cech stylu naukowego (abstrakcyjność, precyzyjność, bezosobowość, obiektywizm itp.), rozpoznaje je w czytanych tekstach</li> <li>- *przedstawia spójną, syntetyczną charakterystykę wskazanego tekstu naukowego</li> </ul>
<p>3. Jak wyrazy wędrują po języku? Zmiany znaczeniowe wyrazów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienia rodzaje zmian znaczeniowych (rozszerzenie, zawężenie, przesunięcie znaczenia) wyrazów i ilustruje je przykładami</li> <li>- rozpoznaje zmiany znaczeniowe, jakie nastąpiły w podanych wyrazach</li> <li>- wykorzystuje słowniki dawnej polszczyzny do określenia zmian znaczeniowych wyrazów</li> <li>- *odróżnia znaczenie etymologiczne od realnego</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- analizuje przekształcenia znaczeń wskazanych wyrazów</li> <li>- *wyjaśnia różnicę między etymologicznym a realnym znaczeniem podanego wyrazu</li> </ul>
<p>4. Tropy poetyckie czy codzienne środki językowe? Metafora, metonimia i synekdocha w języku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia, czym jest metafora,</li> <li>- analizuje budowę metafory na różnych przykładach</li> <li>- wskazuje metafory funkcjonujące w języku codziennym, wyjaśnia ich znaczenia i pochodzenie</li> <li>- wyjaśnia, czym jest stereotyp językowy</li> <li>- odróżnia metaforę poetycką od metafory językowej</li> <li>- rozróżnia metonimię i synekdochę; wskazuje je w tekstach</li> <li>- w czytanych tekstach rozpoznaje metafory, metonimie i synekdochy; określa ich funkcje</li> <li>- rozróżnia tropy i figury stylistyczne: oksymoron, antytezę, hiperbolę, elipsę, anaforę, paralelizm składniowy; rozpoznaje je w tekstach i określa ich funkcje</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- na przykładach analizuje różnice między metaforą poetycką a metaforą językową</li> <li>- definiuje metonimię i synekdochę; wyjaśnia, co stanowi istotę każdej z nich</li> <li>- definiuje tropy i figury stylistyczne: oksymoron, antytezę, hiperbolę, elipsę, anaforę, paralelizm składniowy; podaje przykłady</li> <li>- buduje spójne wypowiedzi w formach: definicja, hasło encyklopedyczne</li> </ul>

<p>5. Język i styl romantyzmu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnia (ogólnie), czym był styl utworów romantyzmu</li> <li>- wymienia charakterystyczne cechy języka artystycznego romantyzmu, podaje ich przykłady (np. specyficzne funkcje przerzutni, niedopowiedzenie, metaforyka, poetyzmy, kontrasty stylistyczne, neologizmy itp.)</li> <li>- *rozpoznaje w tekście paronomazję i określa jej funkcję</li> <li>- w poznanych utworach romantycznych wskazuje charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne</li> <li>- wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji utworów romantycznych</li> <li>- wymienia zakresy słownictwa, które weszły do poezji romantycznej (język codzienny, prozaizmy, zdrobnienia, regionalizmy, archaizmy, egzotyzy, wyrazy rzadkie itp.); wskazuje je w tekstach literackich</li> <li>- odróżnia styl od stylizacji, rozpoznaje stylizację romantyczną – przedstawia główne przemiany języka polskiego w I połowie XIX wieku</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- charakteryzuje ukształtowanie językowe wskazanego utworu romantycznego</li> <li>- szerzej charakteryzuje specyfikę języka artystycznego romantyzmu</li> <li>- charakteryzuje słownictwo wskazanych utworów romantycznych, wskazując specyficzne środki leksykalne i określając ich funkcje</li> <li>- *wyjaśnia, na czym polegała demokratyzacja języka poetyckiego</li> <li>- *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl najważniejszych twórców romantycznych</li> <li>- *rozpoznaje i charakteryzuje typowy styl utworów romantycznych</li> </ul>
<p>6. W stronę uporządkowania polskiej ortografii... Cztery główne zasady ortograficzne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienia cztery główne zasady polskiej ortografii (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną)</li> <li>- stosuje poprawną pisownię wyrazu, uzasadniając właściwą zasadą</li> <li>- wyjaśnia, czym jest uzus w ortografii (podaje przykłady)</li> <li>- wie, czym zajmuje się Rada Języka Polskiego, potrafi znaleźć jej wyjaśnienia na stronie internetowej</li> <li>- rozstrzyga wątpliwości ortograficzne, posługując się słownikami języka polskiego (ortograficznym, etymologicznym, skrótów i innymi)</li> <li>- wykorzystuje wiedzę o zasadach ortograficznych w pracy nad tekstem własnym i cudzym; dostrzega i koryguje błędy ortograficzne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- szerzej omawia każdą z zasad polskiej ortografii, podając przykłady</li> <li>- analizuje błędy ortograficzne, odwołując się do właściwych zasad</li> </ul>